

OIKEUSMINISTERIÖLLE

Asia Lausuntopyyntö 28.6.2012 OM 1 31/2010
asiantuntija-avusteisen huoltoriitojen sovittelun laajentaminen,
Työryhmän mietintö, oikeusministeriön julkaisusarja Mietintöjä ja lausuntoja 36/2012

Länsi-Uudenmaan oikeusaputoimiston kokemukseen perustuva käsitys on, että huoltoriitojen sovittelu on vaikuttanut positiivisesti huolto- ja tapaamisriitoihin, vanhempien väleihin ja vähentänyt vanhempien keskinäistä katkeruutta ja siitä aiheutuvia riitaisuuksia, helpottaen lapsia koskevien päätösten syntymistä ja edistäen täten lapsen etua. Eli pelkään positiivisia ovat kokemuksemme.

Asiantuntija on voinut valottaa vanhemmille asioita, jotka liittyvät lapsen psyykeen vanhempiensa riitojen välissä ja lapselle aiheutuvaan lojaliteettikriisiin ja sen vaikutuksiin lapsen myöhempään elämään ym. Vanhemmat ovat joutuneet miettimään, tahtovatko aiheuttaa lapselleen vahinkoa, tämä puolestaan on edistänyt sovinnon syntymistä.

Sovittelijat ovat onnistuneet keskeisessä tehtävässään lisätä vanhempien ymmärrystä lapsen tilanteesta erossa, sovittelija on myös tuonut vanhemmille tietoa lapsen myönteisen kehityksen edellytyksistä ja häiriöriskeistä.

Vanhemmat ovat saaneet tilanteeseensa myös lisäarvoa tapauksissa, joissa sovittelu ei ole tuomioistuimessa johtanutkaan sovintoon, sovittelun jälkeen vanhemmat ovat löytäneet ratkaisuja erimielisyyksiinsä.

Sovittelulla vaikuttaisi olevan myönteistä vaikutusta myös muihin eroon liittyviin riitoihin, joita ei tuomioistuimissa käsitellä, kuten osituksiin ym. Sovittelulla on täten ollut myönteisiä vaikutuksia yli lapsiprosessien rajojen vanhempien välisiin suhteisiin.

Oikeudenkäynteihin kuluvan ajan lyheneminen on tärkeä arvo erojen jälkeisen elämän tasa-painotuksessa.

Ja tietenkin myös vaikutus tuomarien ja sosiaaliviranomaisten työajan ja resurssien käyttöön.

Oikeusavustajan ja hänen päämiehensä näkökulmasta asiantuntija-avusteinen sovittelu on enimmäkseen tuonut pelkkää hyvää huoltoriitoihin ym.

Työryhmän toissijainen ehdotus,

että asiantuntijapalvelujen järjestäminen huoltoriitojen sovitteluun tulisi olla kuntien lakisääteinen tehtävä, vaikuttaa järkevältä. Kunnilla on organisaationsa valmiina ja tietoa ja taitoa perheasioista ja niiden selvittelystä sekä palveluksessaan perheasioiden kanssa työskenteleviä ammattilaisia.

Valtion rooli olisi osallistuminen kunnille asiantuntijapalveluiden tarjoamisesta aiheutuviin todellisiin kustannuksiin, jotta palveluiden saanti turvataan kuntien tiukentuvassa taloustilanteessa.

Työryhmän ehdotus,

että asiantuntija-avustajien pätevyysvaatimuksista tulee säätää laissa, on erittäin kannatettava esitetyillä perusteilla.

Myös sekä tuomarien että asiantuntijoiden koulutukseen ja täydennyskoulutukseen tulee määritellä minimitasot sovittelun laadukkuuden turvaamiseksi.

Työryhmän ehdotus,

että asiantuntija-avustajan käyttö olisi osapuolille huolto- ja tapaamisasioissa maksutonta on perusteltu, näin turvataan sen käyttö.

Lakimiesavustajan rooliin tulee kiinnittää huomiota, kuten työryhmä on todennut, avustajilla saattaa olla taipumusta ajaa päämiehen asiaa sovittelussakin, on avustajia, jotka suostuvat sopimaan vain kun kaikki omat vaatimukset menevät läpi. Avustajan menettely voi joskus olla este sovittelun onnistumiselle.

Lopuksi

Sovittelukokeilu on ollut onnistunut, sen laajentaminen ja toivottavasti vakinaistaminen ovat erinomaisia lasten etua ja hyvinvointia edistäviä asioita. Työryhmä on tehnyt hyvää työtä.

Helsingissä 27.8.2012

Eeva-Maija Oikarinen
johtava julkinen oikeusavustaja